

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN 2002 DÜNYA KUPASINA KATILAN ÜLKELERE YÖNELİK TUTUM VE ÖNYARGILARI – İKİNCİ ARAŞTIRMA

Serdar SAĞLAM

Özet

Bu makale, üniversite öğrencilerinin 2002 Dünya Kupasına katılan ülkelere yönelik tutum ve önyargıları üzerine yapılan bir çalışmadır. Daha önce yayınlanmış olan bir çalışmamızın yöntem ve alanı sabit tutularak değişen zaman içinde tekrarı mahiyetindedir. İlk çalışmada 2002 Dünya Kupası karşılaşmaları başlamadan önce katılma hakkını kazanmış ülkeler arasından temsili bir seçme yapılmıştı. Bu seçimde 5 tip ülke belirlenmişti. İlki, dünya politikasında etkili devletler; İkincisi, sanayileşmiş, fakat dünya politikasında etkisi daha az olan devletler; Üçüncüsü, orta derecede gelişmiş devletler; Dördüncüsü, sanayileşmemiş, gelişmemiş veya Orta-Doğu ülkeleri; Beşincisi ise, İsrail. Araştırma bulgularına göre üniversite öğrencileri tarafından tercih edilmeyen ülkeler arasında ilk sıraları ABD, İsrail ve Suudi Arabistan paylaşıyordu. İlk çalışmadan yaklaşık 2 yıl kadar sonra gerçekleştirilen bu araştırma ilk çalışmanın yöntem, teknik ve saha olarak tekrarıdır ve bulgularının karşılaştırılmasına dayanmaktadır.

Anahtar kelimeler: 2002 Dünya Kupası, tutum, kalıpyargı, önyargı.

Attitudes and Biases of the University Students towards Countries Competing in 2002 World Cup- Second Research

Abstract

This article is the study on the attitude and prejudice of the university students directed to the countries joined in the 2002 World Cup. It is a kind of revision with the same method and field of our previous study which was published before. In the first study, a representative selection was made among the countries that entitled the participation right to the 2002 World Cup. In this

selection the countries were classified according to five types: (1) countries that are effective in the world of politics; (2) industrialized countries, but those that are less influential in the world of politics; (3) developing countries; (4) non-industrialized, underdeveloped countries or Middle-Eastern countries; (5) Israel. According to the data of the research, USA, Israel and Saudi Arabia are at the first place among the countries which are not preferred by the university students. This research, that was done approximately two years later from the first one, is the revision of the first one in terms of method, technique and field, and base on the data comparison.

Key words: 2002 World Cup, attitude, stereotype, prejudice.

Bu makale, üniversite öğrencilerinin 2002 Dünya Kupasına katılan ülkelere yönelik tutum ve önyargılarını belirleme çabasındaki daha önce yayınlanmış bulunan bir çalışmamızın (Sağlam, 2005, ss. 99-123) yöntem ve alanının sabit tutularak değişen şartlar çerçevesinde tekrarı mahiyetindedir. Söz konusu çalışma 2001/2002 Bahar döneminde Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde okumakta olan 100 öğrenci üzerinde uygulanan anket formlarının çözümlenmesine dayanmaktaydı.

İlgili çalışmada Dünya Kupasında, müsabakaların başlamasından sonra ülke tercihlerinde sadece “ülkelere yönelik” tarihî, dinî veya kültürel sebeplerden kaynaklanan tutum ve önyargıların belirleyiciliğinin azalacağı kabulünden hareketle anketler henüz Dünya Kupasının başlamasından 15 gün kadar önce 14.05.2002 ve 15.05.2002 tarihlerinde uygulanmıştı.

Çalışmamızda seçilen ülkeler belirli kıstaslarla tespit edilmişti. İlk sırada ya sömürgeci bir geçmişe sahip olmuş veya dünya politikasında ciddi bir etkisi söz konusu olan devletler seçilmişti. Bunlar, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Fransa, Almanya, Japonya, Rusya ve Çin'di. İkinci tür ülkeler dünya siyasetinde daha alt seviyede etkisi olan gelişmiş ülkelerdi. Bunlar; Danimarka, Portekiz, İsveç ve Belçika idi. Üçüncü tür ülkeler orta seviyede gelişmiş

bulunan, dünya siyasetinde etkili bir aktör olamayan ülkelerdi. Bu ülkeler Meksika, Uruguay, Arjantin, Güney Afrika, Kamerun ve Hırvatistan şeklinde belirlenmişti. Dördüncü tür ülkeler Orta-Doğu ve İslam ülkeleri arasından seçilmişti. Beşinci sırada ise sadece İsrail yer almaktaydı. İsrail Orta-Doğu bölgesindeki konumu, Filistin sorunu ve Musevilerin dünya siyasetindeki etkinlikleri dolayısıyla çok özel bir noktada durmaktaydı.

Çalışmanın alanı bu şekilde belirlendiğinde 2002 Dünya Kupasına katılan ülkelerin futbol takımlarına baktığımızda, kupaya katılabilmek hakkını elde etmiş ülkelerin böyle bir çalışma için yetersiz olduğu kanaatine varılmıştı. Bu yüzden Dünya Kupasına katılmayan, fakat çalışmamız açısından ölçücülüğü bulunan ülkelerden bir kısmı seçilerek çalışmaya dâhil edilmişti. Bu ülkeler, Irak, İran, Suriye, İsrail, Azerbaycan ve Afganistan'dı. Bu ülkelerin hayali müsabakaları 2002 Dünya Kupasına katılma hakkını elde etmiş olan ülkelerden ayrılarak “Muhtemel karşılaşmalarda (x) mi galip gelsin, yoksa (y) mi?” başlığı altında sıralanmıştı.

Bütün bu ülkeler arasında hayali 38 karşılaşma tasarlanmış ve anket soruları şeklinde sıralanmışlardı. Bu sorular sadece iki şıklı olarak düzenlenmişti ve ülkelerin yalnızca birinin tercihi söz konusuydu.

Bu çalışma da ilk çalışmanın yöntem, teknik ve araştırma alanı tercihi bakımlarından tekrarı ve bulgularının karşılaştırmasına dayanmaktadır. İlk araştırmada ülkeler arasında en az tercih edilen ülkeler ABD, İsrail ve onların hemen ardından da Suudi Arabistan'dı. ABD sadece İsrail milli takımı ile yaptığı tasavvur edilen hayali karşılaşmada destekleniyordu. Bunun dışındaki karşılaşmaların tümünde diğer ülkelerin takımları tercih ediliyordu.

İkinci çalışmanın temel hareket noktası 11 Eylül 2001 tarihinde iki yolcu uçağının Dünya Ticaret Merkezi'ne ait ikiz kuleler adı verilen gökdelenlere ve Pentagon'a çarpması ile gerçekleştirilen terör eyleminin akabinde gelişen

olaylar dizisidir. Bu tarihten sonra Amerika Birleşik Devletleri önce Afganistan'a, sonra da kitle imha silahlarının varolduğu iddiasıyla Irak'a askeri müdahalede bulunmuştu. 20 Mart 2003 tarihinde Irak'ı bombalamaya başlayan ABD, 9 Nisan 2003'de de Bağdat'a girmiş ve Irak'ı işgal etmişti.

Amerikan askeri müdahalesinin akabinde herhangi bir kitle imha silahı tespit edilememiş, fakat Irak bir kan gölüne dönmüştü. Şehirler tahrip olurken, binlerce sivil, kadın, erkek ve çocuk hayatını kaybetmiş ve Irak halkı etnik ve dinî bakımlardan parçalara ayrılmıştı.

Amerika'nın Irak'ı işgal etmesi dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi bizim ülkemizde de ona karşı tepki ve öfkenin derinleşmesine yol açmıştı. Bu araştırma daha çok ABD, İsrail ve Suudi Arabistan gibi ilk çalışmada milli takımları desteklenmemiş olan ülkeler başta olmak üzere sonuçların aynı sularla tekrar sınanmasını esas almaktadır.

İkinci araştırma da 2003/ 2004 Bahar döneminde yine Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde okumakta olan 100 öğrenci üzerinde uygulanan anket formlarının çözümlenmesine dayanmaktadır. Bu araştırmada anketler 18.05.2004 ve 20. 05. 2004 tarihleri arasında uygulanmıştır.

Dünya Kupası

İlk ve ikinci çalışmamızın zeminini oluşturan Dünya Kupası 31 Mayıs 2002 Cuma günü Güney Kore'nin başkenti Seul'de Fransa-Senegal maçıyla başlamış ve 30 Haziran 2002 Pazar günü Japonya'nın Yokohama kentinde oynanan Almanya-Brezilya maçıyla sona ermişti (cup2002.cjb.net. geocities.com/eleme 2002).

2002 Dünya Kupasına katılan takımlar şunlardır; A Grubu: Fransa, Danimarka, Uruguay, Senegal. B Grubu: İspanya, Slovenya, Paraguay, Güney Afrika. C Grubu: Brezilya, Türkiye, Çin, Kostarika. D Grubu: Güney Kore, Portekiz,

Polonya, Amerika Birleşik Devletleri. E Grubu: Almanya, İrlanda Cumhuriyeti, Suudi Arabistan, Kamerun. F Grubu: Arjantin, İsveç, İngiltere, Nijerya. G Grubu: İtalya, Hırvatistan, Ekvador, Meksika. H Grubu: Japonya, Rusya, Belçika, Tunus (Çakır, 2002, s. 170).

Tutum Kavramı

Tutum sözcüğü Latince aptus sözcüğünden türetilmiştir, “eylem için elverişli ve hazır” olma anlamına gelmektedir (Hogg, 2006, s.174). Yani tutum, “bir obje ile birey arasındaki etkileşim sonucu, davranış oluşturan bir ön hazırlıktır” (Enç, 1968, s. 128).

Tutum, bir bireye atfedilen ve onun psikolojik bir obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir (Kâğıtçıbaşı 1983: 84). Tutumlar, insanlar üzerinde önemli bir etkiye sahiptirler ve sosyal psikolojide merkezi bir yeri işgal ederler. Bir tutum, kişinin aklında şekillenir; zihni bir durumdur. Her tutum, bir şey hakkındaki bir algıya dayanır (Michener ve Delamater, 1986, s. 131).

McClelland tutumu, bireyin şimdiki davranışını belirleyen geçmiş deneyimlerinin bir özeti olarak görür. Bireyin düşünce dünyasına yansıyan değişik nesne ve insanlara geçmiş deneyimlerinden aktardığı anlamlarla bakması, tutumun başka bir biçimde betimlenmesidir. Genel olarak tutum kuramı, tutumun tutum nesnesi ile ilgili geçmiş bir deneyim veya yaşantının insan beynindeki kaydı, tortusu ya da gelecekteki davranış ile ilişkili olarak bireyin düşünsel oluşumuna etkide bulunduğunu varsayar (Tolan, İsen ve Batmaz, 1991, s. 259).

Tutumların dört ana özelliğinden bahsedilebilir; ilk olarak tutumlar tepki vermeye hazır olmayı içerir. Bir tutum bir nesneye (insan, grup, yer, fikir, eşya, durum, yiyecek vs. olabilir) karşı belirli bir tepkide, davranışta bulunmaya hazır oluşu gösterebilir. İkinci olarak, tutumlar güdüleme gücüne sahiptirler. Bir

nesne hakkında güçlü bir şekilde olumlu veya olumsuz tutuma sahip olma bireyin bu tutum yönünde davranmasına neden olacaktır. Ayrıca tutumların durağan olma özelliği vardır. İnsanlar belli bir yönde sahip oldukları tutumları değiştirmek istemezler. Son olarak, tutumlar, değerlendirme içerir. Herhangi bir şey sevebilir veya sevilmez (Sakallı, 2001, s. 106).

Bir tutum genellikle üç unsur çerçevesinde tanımlanır, bilişsel, duygusal ve davranışsal. Bir başka ifadeyle kelimeler, tutumlar düşünceden, duygudan ve hareketten ibarettir ve çeşitli yollarla davranışlara rehberlik ederler (Tedeshi, 1982, s. 159).

Tutumların bu üç bileşeni şu şekilde sıralanabilir; merkezi bileşen bir nesne ile ilgili görece olarak devamlı bir “duygu”dur. Bir nesne bir insan olabilir, bir grup olabilir, bir kurum olabilir (banka, işletme gibi) veya soyut bir şey olabilir (din, eğitim gibi). Davranışlarımızın çoğu gibi, tutumlarımız da öğrenme yoluyla kazanılmıştır. Bireyin tutumları, kazanılmış kişilik özelliklerinin bir parçasıdır. Duygunun yanı sıra, bir tutumun çoğu kez bir de “bilişsel” bileşeni vardır. Bilişsel bileşen, bireyin tutumunun nesnesi hakkındaki inançlarından oluşur. Bir tutumun inanç yönü ile duygu yönü karşılıklı olarak birbirini etkiler. Bir tutum ile ilişkisi olmayan inançlar da vardır. Bu iki tür inancı birbirinden ayırt etmek için, bir tutuma eşlik eden inanca “kanı” (kanaat) adı verilir. Bir tutumun üçüncü bileşeni “davranışsal bileşen”, yani duygu ve kaniye uygun olarak hareket etme eğilimidir. İnsanların her zaman duygulara uygun hareket etme eğilimi vardır. Bu nedenle, çoğu kez tutumlardan davranışları yordayabilmek mümkündür (Clifford, 1984, s. 363).

Tutum Oluşumu ve Değişikliği

Tutum değişikliği, kişinin belli bir konudaki görüşünün değişmesi demektir. Tutum değişikliği, genellikle belli bir konuda yeni bir görüşün edinilmesiyle sonuçlanır. Tutumlar, kişinin tarafsız kalamadığı konularla,

gruplarla, kurumlarla ilişkili olarak oluşturulur. Dolayısıyla tutum değişikliği, belli bir konuda var olan görüşün yerine yeni bir görüşün belirlenmesi demektir (Şerif ve Şerif, 1996, ss. 539-540).

Tutumlar, fikirler ve düşünceler öğrenme yoluyla oluşmaktadır. Öğrenme söz konusu olduğu için, yaşam boyunca yeni tutumlar öğrenilmekte ve var olan tutumlar değiştirilebilmektedir. Tutumların değişmesinde önemli etkenler şu şekilde verilebilir: 1. Doğrudan kişisel değişim; tutum nesnesi ile yaşanan olaylar kişinin o nesneye karşı nasıl bir tutuma sahip olacağını belirler. 2. Aile; doğumlarından itibaren çocuklar ana ve babalarının her türlü hareketlerinden, disiplin süreçlerinden ödül ve cezalarından etkilenecek belirli bir gruba, kişiye veya nesneye karşı tutumlar geliştirirler. Aile bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde bireyi din, siyasi parti, özgürlük, yaşam anlayışı, futbol takımı ve yemek tarzına kadar birçok konuda etkisi altına alır. 3. Arkadaşlar, akrabalar, referans gruplarıdır (Sakallı, 2001, ss. 111-112).

Kalıpyargı (Streotype) ve Önyargı

Kalıpyargılar bir toplumsal guruba (cinsiyet grubu, azınlık grubu, etnik grup, yaşlı, çocuk, Mülkiyeli, Bilkentli) ilişkin inançlardır.

Kalıpyargılar bir toplumsal kategorinin (grubun) çağrıştırdığı özelliklerdir. Bu özellikler bilişsel, duygusal, davranışsal özellikler veya değerlendirmeler olabilir ve tümüyle gerçeği yansıtmayabilirler. Kalıpyargılar her ne kadar bir tür bilişsel kalıp ise de çoğu zaman insanların kafasında kalmayıp davranışsal sonuçlara da yol açabilmekte, farklı toplumsal grup mensuplarına karşı ayrımcılığa neden olabilmektedirler. Ayrımcılık farklı sosyal grup mensuplarını dışlama, onlara olumsuz davranmak, aşırı olumlu davranmak gibi çeşitli biçimler alabilmektedir (Hortaçsu, 1998, ss. 229-230).

Kişilerin kendi gruplarına ve karşıt gruplara ilişkin kalıpyargılarında bazı farklılıklar görülmektedir. Bu farklılıklardan bir tanesi kişilerin kendi gruplarına

ilişkin kalıpyargılarının genelde daha olumlu olmasıdır. Bu durum “gruplar arası yanlılık” olarak adlandırılmıştır. Diğer bir farklılık ise kişilerin, bazı durumlar dışında kendi gruplarını daha değişken (heterojen), karşıt grubu ise daha türdeş (homojen) olarak algılamalarıdır (Hortaçsu, 1998, s. 267).

Çeşitli ulusal gruplara karşı beliren kalıplaşmış tutumlarla ilgili incelemeler, bize tutumların gelişmesi ve durağanlığı hakkında etraflı bilgi sağlamaktadır. Bu bilgileri özetleyecek olursak; 1. Kalıplaşmış tutumların küçük yaşlarda gelişmeye başladığını, 2. Bu gelişmede siyasi, tarihi, ekonomik, kültürel vb. çeşitli etkenlerin rol oynadığını, 3. Çoğunlukla kalıplaşmış tutumların başkalarından, kulaktan dolma edinilen bilgilerle beslendiğini ve gerçek bilgi eksikliğini kapatma ve gerçeği tanımlama görevini üstlendiğini, 4. Dolayısıyla, çoğu zaman için akılcı olmaktan çok duygusal nitelik gösterdiğini ve nihayet, 5. Bu özelliklerinin sonucu kalıplaşmış tutumların kolay değişmeyip zaman içinde oldukça durağan olduğunu söyleyebiliriz (Kâğıtçıbaşı, 1999, s. 133).

Tutumların Ölçülmesi

Tutumun ölçülmesi, “bireyin bir nesne ya da görüşe karşı hangi konumda olduğunun belirlenmesi”dir (Silah, 2000, s. 373).

Tutum ölçekleri, bireylerin belirli bir objeye karşı ne ölçüde olumlu ya da olumsuz tutumlara sahip olduklarını saptama araçlarıdır. Bu tutum objesi çeşitli niteliklerde olabilir; örneğin kavramlar (demokrasi, adalet, faşizm, komünizm kavramları gibi), kişiler (liderler, kahramanlar gibi), milliyetler ve etnik gruplar, sosyal kurumlar (polis, ordu, akıl hastaneleri gibi), hükümet politikaları, (özelleştirme, kamulaştırma, sansür gibi), çeşitli sosyal kesimler (akıl hastaları, homoseksüeller, kadınlar, işsizler, bürokratlar, siyasetçiler gibi), sosyal sorunlar (işsizlik, enflasyon, terör gibi), tutum derecelerinin üzerinde sıralandığı ölçek belirli bir objeye ilişkin en lehte ve en aleyhte olan kutupları arasında uzanan bir

“optimum”dur (en uygun ve en elverişli durum) ve bu doğru parçasının orta noktası tutum objesine karşı yansız bir tavrı ifade eder (Silah, 2000, s. 375).

Tutum davranışın gerisinde bulunan zihinsel bir hazırlık olduğundan, görülemediği için ona doğrudan değil, dolaylı yoldan yani bireyin tutum gerçeğindeki önermelere verdiği cevaplara bakarak ölçebilmekteyiz (Krech ve Crutchfield, 1980, s. 250).

Tutum ölçümlerinde, bir takım özel tekniklerle birlikte, en çok kullanılanlar dereceli ölçeklere dayandırılmış olanlardır. “Bu ölçekler başlangıçta tutumun yoğunluk yönünü ölçmek üzere geliştirilmiştir. Zamanla tutumun zihinsel- düşünsel yönünü analiz etmeye dönük ölçekler dereceli- sıralı ölçek olarak geliştirilmiş, böylece tutumu oluşturan duygusal faktörlerin analizine olanak bulunmuştur.

Dereceli ölçekler, tutumu ölçülecek kişinin kendisine yönlendirilen özel anlamlı, yargılara katılma derecesini saptama esasına dayalı ölçeklerdir.

Dereceli tutum ölçekleri: Thurstone Ölçeği (Eşit Aralıklar Ölçeği), Likert Ölçeği (Toplanmış Derecelendirme Tekniği), Bogardus Ölçeği (Sosyal Mesafe Uzaklık Ölçeği), Gutman Ölçeği ve Edward-Kilpatrick Ölçeği (Ayrıncı Derecelendirme Ölçeği) dir (Silah, 2000, ss. 374-375).

Thurstone Ölçeği, bir tutumun belirli bir örneklem grubundan dağılımını konu almıştır. Thurstone, aynı tutuma farklı derecelerde sahip olabileceği düşüncesiyle, belirli bir ölçek üzerinde sıralanmış tutum derecelerinin göreceli frekansını belirlemeyi amaçlamıştır. Bunun için öncelikle, standart uyaranla tüm diğer uyaranların sırayla eşleştirilerek karşılaştırılmasını düşünen Thurstone, bu yolun uzun olması nedeniyle, daha sonra farklı bir yol önermiş ve tüm uyaranların birlikte ele alınıp karşılaştırılabileceği bir yöntem geliştirmiştir (Silah, 2000, s. 375).

Likert Ölçeği; Murphy'nin sosyal tutum üzerinde yürüttüğü araştırmalara, Likert 1929 yılında tutumların ölçülmesi konusunda geliştirdiği bir teknikle katılmıştır. Bu teknik “ahlak”, “muhafazakârlık”, “ilericilik” gibi geniş kapsamlı konuları da içeren birçok hususu incelemek üzere yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Likert'in ilk çalışmasında kullandığı “ölçek”inde şu derecelendirmelere yer vermiştir: Kesinlikle katılıyorum (5), katılıyorum (4), kararsızım (3), katılmıyorum (2), kesinlikle katılmıyorum (1) (Silah, 2000, ss. 377-378).

Bogardus Ölçeği: Sosyal mesafe ölçeği olarak da bilinen bu ölçekle, kişiler arasındaki ilişkilerin, yakınlık, uzaklık, düşmanlık ve ayırım gibi tutumların tek bir boyutu ölçülmek istenmektedir. Bu ölçek tutuma konu olan olay, özellikle özel bir grubun üyesini, tutum oluşturan bireyin kendisine yakınlık derecesini saptamaya yöneliktir. Bu ölçek sayesinde, aynı millete karşı çeşitli şahısların tutumlarını ölçerek mukayese etmek ya da bireyin çeşitli uluslara ilişkin tutumlarını karşılaştırmak mümkün olmaktadır.

İlk olarak Bogardus, insanların çeşitli ulusal ya da etnik grupları, bunlara karşı duydukları sempati ya da antipati bakımından sıralayabildiklerini ve bu tercihlerle ilgili söylediklerinin, belli kişilerle somut deneyimlerden kaynaklanan belli bir sempati ya da antipatiden ziyade oldukça genelleşmiş tutumları dile getirdiğini gözlemiştir.

Bogardus, gözlemlerinin sonucunda çeşitli sosyal yakınlık ya da mesafe derecelerini içeren bir yargı listesi oluşturup, deneklerden, belli bir grubun üyeleri ile ilgili olarak, listede kabul edebilecekleri cümleleri işaretlemelerini istemiştir (Şerif ve Şerif, 1996, s. 518).

Gutman Ölçeği: 1950'li yıllarda Gutman tarafından geliştirilmiş, tutumun tek bir boyutunu ve onun derecesini ölçmektedir. Ölçeğin esası, belli bir tutum konusuna ilişkin bir maddenin (önermenin) kabul edilmesi demek, o önermeye

dayalı olan diğerlerinin de kabul edilmiş sayılması anlamına gelmektedir. Burada geçerli bir standart yargı bulunmakta ve bu yargı, kişiye göre önemli olanları ayırmada bir sınır olarak kullanılmaktadır. Eğer sınır yargı seçilmişse, sınırın altında kalanlar için de bir tutum ortaya konulmaktadır.

Edward ve Kilpatrick Ölçeği: Buna “Ayırıcı Değerlendirme Ölçeği” de denilmektedir. “Bu ölçek esas itibarıyla Thurstone, Likert ve Gutman ölçeklerinin karışımı şeklinde düşünülebilir. Yargılar vardır, hakemlerin bu yargıları derecelendirmesi istenir ve sonuçta derecelendirilen yargıların Likert Ölçeği’nde olduğu gibi sayısal değerlere dönüştürülmesi söz konusudur. Bu ölçek diğerlerine göre az kullanılan ve sayısal tutarlılığı henüz tartışılan bir tutum ölçeğidir (Erdoğan, 1991, s. 394).

Anket Formlarının Hazırlanmasında Esas Alınan Hususlar ve Ülke Tercihleri

Bu çalışma için hazırlanan anket formunda katılan öğrencilere cinsiyet, bölüm, sınıf, doğum yeri, ailesinin ikamet ettiği yer, hayatının ilk on yılının geçtiği yer, baba ve annenin meslekleri, baba ve annenin eğitim durumlarına ilişkin sorular sorulmuştu. Ayrıca kendisini dünya görüşü bakımından hangi fikir akımlarına, düşünce sistemlerine veya siyasî gruplara yakın hissettiklerine dair sorulara yer verilmişti. Bu sorunun seçenekleri arasında Atatürkçü, liberal, milliyetçi, sosyal demokrat, devrimci, ülkücü, İslamcı, muhafazakâr, sosyalist, komünist ve diğer şikkı bulunmaktaydı. Öğrencilere birden fazla şikkı işaretleyebilecekleri söylenmişti.

Öğrenci Profillerine Yönelik Anket Sonuçları

Anket formlarının çözümlenmesinden sonra ortaya şu şekilde bir tablonun çıktığı görülmektedir: İlk çalışmada anket sorularını cevaplandıran öğrencilerin 61’i kadın, 39’u erkekti. İkinci çalışmada ise bu sayı 71 kadın ve 29 erkek şeklindedir.

Her iki araştırmada da anket formlarını dolduran öğrencilerin tamamının “T.C.” uyruklu olduğu görülmektedir.

İlk araştırmada anketleri cevaplandıran öğrencilerin 55’i Felsefe, 27’si Sosyoloji, 16’sı Psikoloji ve 12’si de Tarih bölümlerinde okumaktaydı. İkinci araştırmada ise, öğrencilerin 51’i Felsefe, 28’si Sosyoloji, 5’i Psikoloji, 4’ü Fransız Dili ve Edebiyatı ve 12’si de Tarih bölümlerinde okumaktadır.

İlk araştırmada öğrencilerden 55’i üçüncü sınıfta, 29 kişi dördüncü sınıfta okumaktaydı ve artık yıllar 13 kişi ile üçüncü sırayı almaktaydı. Geriye kalanlar ise 2 kişi ile ikinci sınıf ve bir kişi ile birinci sınıf öğrencileriydi. İkinci araştırmada ise ilk sırayı 42 kişi ile dördüncü sınıflar alırken, ikinci sırayı 28 kişi ile üçüncü sınıflar ve dördüncü sırayı ise 22 kişi ile ikinci sınıflar almaktadır. Bunu 8 kişi ile artık yıllar takip etmektedir.

İlk araştırmada öğrencilere doğdukları coğrafi bölge sorulmuştu. Buna göre, 52 kişi ile en fazla sayıyı İç Anadolu ve ikinci sırayı da 14 kişi ile Akdeniz - Ege Bölgesi almaktaydı. Diğer bölgelerde doğanlar ise, Marmara Bölgesi 12 kişi, Doğu - Güneydoğu Anadolu Bölgesi 11 kişi, Karadeniz Bölgesi de 7 kişiydi. 4 kişi de Türkiye’nin dışında dünyaya gelmişti. İkinci araştırmada ise doğum yerleri bakımından ilk sırayı 45 kişi ile yine İç Anadolu Bölgesi almaktadır. İkinci sırayı ise 25 kişi ile Akdeniz-Ege Bölgesi alırken bunu 17 kişi ile Marmara Bölgesi takip etmektedir. Daha sonra da 5 kişi ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve 4 kişi ile Karadeniz Bölgesi gelmektedir.

Ailelerin ikameti hakkındaki soru yine bu araştırmada da bölge eksenli sorulmuştur. İlk araştırmaya göre, ailelerin 55’i İç Anadolu Bölgesi’nde ikamet ederken, ikinci sırayı 20 ile Marmara Bölgesi almıştır. Üçüncü sırada 13 ile Akdeniz-Ege Bölgesi takip etmektedir. Doğu-Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde 7 aile, Karadeniz Bölgesi’nde 3 aile bulunmaktadır. Türkiye’nin dışında ikamet etmekte olan aileler sadece 2’dir. İkinci araştırmada da 54 kişi ile ilk sırayı İç

Anadolu Bölgesi almaktadır. İkinci sırada 25 kişi ile Akdeniz-Ege Bölgesi, üçüncü sırada ise 14 kişi ile Marmara Bölgesi gelmektedir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi 3 kişi ile dördüncü sırada yer alırken onu 4 kişi ile Karadeniz Bölgesi takip etmektedir.

Diğer bir soru da hayatlarının geçirildiği ilk on yıla ilişkindi. Buna göre, İç Anadolu Bölgesi 53 kişi ile ilk sırayı almıştı. İkinci sırayı Marmara Bölgesi 15 kişi ile izlerken, üçüncü sırada 13 kişi ile yine Akdeniz - Ege Bölgelerinin yer aldığı görülmekteydi. Bu sayıları Doğu - Güneydoğu Anadolu Bölgeleri 8 kişi ile ve Karadeniz Bölgesi 6 kişi ile takip etmekteydi. Son sırayı da hayatının ilk on yılını yurt dışında geçirmiş bulunan 4 kişi almaktaydı. İkinci araştırmada da 51 kişi ile ilk sırayı yine İç Anadolu Bölgesi oluşturmaktadır. Akdeniz-Ege Bölgesi 27 kişi ile ikinci, Marmara Bölgesi ise 12 kişi ile üçüncü sıradadır. Bunları 6 kişi ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve 4 kişi ile Karadeniz Bölgesi izlemektedir.

İlk araştırmada baba mesleğinin sorulduğu kısımda meslekler arasına memur, işçi, çiftçi, esnaf / zanaatkâr, iş adamı, teknisyen / tekniker, mimar / mühendis, subay / astsubay, serbest meslek sahibi ve öğretmen seçenekleri konulmuştu. Buna göre, baba mesleği memur olan 29 kişi ilk sırayı almaktaydı. Onu 23 kişi ile serbest meslek sahibi, 11 kişi ile mimar / mühendis takip etmekteydi. Daha sonra sırasıyla, öğretmen 10 kişi, esnaf / zanaatkâr 8 kişi, işçi 6 kişi, teknisyen / tekniker 4 kişi, iş adamı ve subay / astsubay 3'er kişi ve çiftçi ise 2 kişinin baba mesleği idi. Bir kişi ise bu şıkkı işaretlememişti. İkinci araştırmada ise ilk sırayı 12 kişi ile serbest meslek sahibi almaktadır. Babasının mesleği mühendis olan 11 kişi, memur 10 kişi, işçi 8 kişi, emekli 8 kişi, öğretmen 6 kişi, memur 6 kişi, esnaf 4 kişi, subay-astsubay 3 kişi, akademisyen 3 kişi, hekim 3 kişi, çiftçi 2 kişi, şoför 2 kişi, gazeteci, avukat, teknik ressam, yönetici, fotoğrafçı, pilot, bilgisayar programcısı, müteahhit, matbaacı, eczacı, iktisatçı birer kişi ve babası vefat etmiş 3 kişi bulunmaktadır.

İlk araştırmada annelerinin mesleğine yönelik olarak sorulan sorunun şıklarında da yine yukarıda verilen meslek kategorileri kullanılmıştı. Ancak, subay / astsubay şikkı kaldırılmış ve onun yerine de ev hanımı şikkı ilave edilmişti. Buna göre, ilk araştırmada 65 kişinin annesinin ev hanımı olduğu dikkati çekmekteydi. Bunu 13 kişi ile memur ve 12 kişi ile öğretmen izlemekteydi. Diğerleri ise sırasıyla teknisyen / tekniker 5, serbest meslek 2, mimar / mühendis, esnaf / zanaatkâr ve işçi 1'er kişi ile takip etmekteydi. İkinci araştırmada da yine anne mesleği ev hanımı 58 kişi ile ilk sırada yer almaktadır. Bunu öğretmen 9 kişi, emekli 9 kişi, bankacı 8 kişi, memur 5 kişi, işletmeci 2 kişi ile takip ederken, tekstilci, serbest meslek sahibi, müşteri temsilcisi, turizmci, mühendis, işçi, hekim, arkeolog, yazar-ev hanımı birer kişidir.

İlk araştırmada babalarının eğitim durumuna göre, en yüksek sayıyı 40 kişi ile üniversite veya yüksek okul mezunları alıyordu. İkinci sırada ise 31 kişi ile ilkokul mezunları geliyordu. 18 kişinin babasının eğitim seviyesi lise veya meslek lisesi, 11 kişinin ise orta okul seviyesindeydi. İlk araştırmada babası okur-yazar olmayan hiçbir öğrenci bulunmamaktaydı. İkinci araştırmada ise babası okur-yazar olmayan iki kişiye rastlıyoruz. Buna karşılık babasının eğitim seviyesi üniversite veya yüksek okul mezunu olan öğrenci sayısı 51 ile ilk sırayı almaktadır. Bunu 24 kişi ile lise veya meslek lisesi mezunu ve 14 kişi ile İlkokul mezunu izlemektedir. 8 kişinin babasının eğitim seviyesi ortaokul mezunu olurken bir kişi de babasının olmadığını yazmıştır.

İlk araştırmada annelerinin eğitim durumuna göre ilkokul mezunları 39 kişi ile en üst sırayı alıyordu. Bunu 23 kişi ile üniversite veya yüksek okul mezunları takip ederken, üçüncü sırayı da 22 kişi ile lise ve meslek lisesi mezunları alıyordu. Babalarının eğitim durumları ile karşılaştırıldığında anneler arasında okur-yazar olmayanların sayısının 12 kişi ile oldukça kabarık olduğu görülmekteydi. Okur-yazar olmayanların sayısı ilkokul mezunları ile toplandığında da 51 gibi çok çarpıcı bir rakama ulaşılıyordu. Son sırayı ise 4 kişi

ile ortaokul mezunları alıyordu. İkinci araştırmada ise anneleri okur-yazar olmayanların sayısı 5, ilkokul mezunlarının sayısı da 26 gibi yine büyük bir rakama tekabül etmektedir. Her ikisinin toplamı ilk araştırmaya göre düşük olsa da yine ciddi bir rakama karşılık gelmektedir. Lise veya meslek lisesi mezunları 35 kişi ile ilk sırada, Üniversite veya yüksek okul mezunları da 28 kişi ile ikinci sırada bulunmaktadır. Son sırayı ise 6 kişi ile ortaokul mezunları almaktadır.

Bu iki çalışmada da katılımcıların kendilerini dünya görüşü bakımından hangi fikir akımlarına, düşünce sistemlerine veya siyasî gruplara yakın hissettiklerine dair bir soru sorulmuştur. Bu soruda aşağıda şıklar verilmiştir; liberal, sosyal demokrat, sosyalist, komünist, milliyetçi, İslamcı, muhafazakâr gibi. Bunun yanında de Atatürkçü, devrimci, ülkücü gibi Türkiye bağlamında bir şey ifade eden kimliklerle ilgili şıklar yer almaktadır. İlk araştırmada hiçbiri diyenler veya hiçbir şikkı işaretlemeyenler 14 kişi ile en kalabalık grubu oluşturmaktaydı. Daha sonra sırasıyla 13 kişi ile “sosyal demokrat” ve 9 kişi ile de “Atatürkçü-sosyal demokrat”lar gelmektedir. “Sosyal demokrat-sosyalist” 4 kişi. “Sosyal demokrat-liberal” 2 kişi. Kendilerine sadece “Atatürkçü” sıfatını uygun görenler 8 kişiydi. “Liberal” şikkını tek başına işaretleyen 8 kişi bulunmaktaydı. 8 kişi “sosyalist”, 4 kişi de “komünist” şikkını işaretlemişti. 3 kişi kendisini “milliyetçi”, 1 kişi “İslamcı”, 2 kişi “muhafazakâr”, 1 kişi “anarşist”, 3 kişi “hümanist”, 1 kişi de “devrimci” olarak tanımlıyordu. 1 kişi de “milliyetçi-İslamcı”, “Atatürkçü-sosyalist”, “Atatürkçü-milliyetçi”, “Atatürkçü-liberal” sentezleri birer kişi tarafından temsil edilmişti. Diğer ilgi çekici kimlik tanımlamaları da şu şekildeydi; “Atatürkçü-sosyalist-muhafazakâr”, “Atatürkçü-sosyalist- sosyal demokrat”, “Atatürkçü-milliyetçi-sosyal demokrat”, “Atatürkçü-milliyetçi-liberal”, “Atatürkçü-liberal-sosyal demokrat”, “sosyal demokrat-liberal-sosyalist”, “liberal-milliyetçi-muhafazakâr”. Bu şıklar da birer kişi tarafından işaretlenmişti. Kimlikle ilgili gençlerin yaptıkları bu çeşitlilik ve sentez de ayrı ve çok ilginç bir araştırmanın konusunu oluşturabilir. İkinci

araştırmada ise ortaya şu şekilde bir tablo çıkmaktadır: Evrensel dünya görüşleri bakımından kendilerini tanımlayan kişiler arasında ilk sırayı 13 kişi ile sosyal demokrat almaktadır. Sosyalist 7, muhafazakâr 5, liberal 4, milliyetçi 2, komünist 2, apolitik 1. Sadece ülkemiz açısından değerlendirilebilecek kimlik göstergeleri arasında ilk sırayı 18 kişi ile Atatürkçü almaktadır. Devrimci şıkkı 4, ülkücü şıkkı ise 1 kişi tarafından işaretlenmiştir. İlk araştırmanın soruları aynen ikinci araştırmada da tekrarlandığı için birden fazla şıkkın işaretlenebileceğine dair açıklamadan dolayı ortaya ilk çalışmada olduğu gibi yine çok parçalı kimlikler ve ilginç sentezler çıkmıştır. Bunları da şu şekilde görmekteyiz; Atatürkçü-sosyal demokrat 8 kişi, Atatürkçü-sosyalist 2, Atatürkçü-liberal 2 kişi, Atatürkçü-milliyetçi 7 kişi, Atatürkçü-milliyetçi-liberal 4 kişi, Atatürkçü-milliyetçi-liberal-muhafazakâr 1 kişi, Atatürkçü-milliyetçi-sosyal demokrat 1, Atatürkçü-milliyetçi-İslamcı-muhafazakâr 1 kişi, Atatürkçü-devrimci-sosyalist-komünist 1 kişi, milliyetçi-ülkücü 1 kişi, milliyetçi-sosyal demokrat 1 kişi, liberal-milliyetçi 1 kişi, liberal-milliyetçi-devrimci-sosyalist 1 kişi, devrimci-sosyalist 1 kişi, post modern 2 kişi, egoist 2 kişi. Hiçbir şıkkı işaretlemeyenlerin sayısı 6 olurken, İslamcı şıkkının da hiç işaretlenmemiş olduğu görülmektedir.

Her iki araştırmanın analizlerinde kendisini dünya görüşü bakımından hangilerine mensup ve yakın hissettiğine, ailesinin ikamet ettiği yer, baba ve anne mesleği ile baba ve annenin eğitim seviyelerine göre düzenlenen tablolarda hangi ülkenin takımının galip gelmesini istediğine dair yapılan çözümlemelerde anlamlı bir ilişkinin kurulamayacağı anlaşılmıştır. Ancak, öğrenci profillerine ilişkin bu verilerin anket sonuçlarına göre ülke tercihlerinin sonuçları ile bağlantı sağlanmasında bir fikir verebileceği düşünülerek bu şekilde sunulması uygun görülmüştür.

Ülke Tercihlerine Yönelik Anket Sonuçları

“2002 Dünya Kupasına katılacak olan aşağıdaki ülkelerin yapacakları muhtemel karşılaşmalarda hangi ülkenin takımının galip gelmesini istersiniz?” tarzındaki sorulara ilişkin şıklara göre yapılan tercihler şu şekilde gerçekleşmiştir:

Fransa mı galip gelsin, Senegal mi? sorusuna ilk araştırmada katılımcılardan 21’i Fransa, 78’i Senegal demişti. İkinci araştırmada ise katılımcılardan 35’i Fransa derken, 64 kişi de Senegal’i işaretlemiştir.

Uruguay mı galip gelsin, Danimarka mı? sorusuna katılımcılardan 58’i Uruguay, 41’i Danimarka demişti. Bir kişi bu şıkka dokunmamıştı. Bu araştırmada da Uruguay 51 kişi ile daha fazla destek almış durumdadır. 47 kişinin Danimarka’yı desteklediği bu araştırmada 2 kişi ise herhangi bir şıkka işaretlememiştir.

Almanya mı galip gelsin, Suudi Arabistan mı? sorusunda 58 kişi Almanya şikkını, 42 kişi Suudi Arabistan şikkını işaretlemiştir. İkinci araştırmada da Almanya 59 kişi ile daha fazla desteklenirken, Suudi Arabistan 37 kişi tarafından işaretlenmiştir. Dört kişi bu şıkka dokunmamıştır.

Kamerun mu galip gelsin, Suudi Arabistan mı? sorusunda ise, ilk araştırmada 80 kişilik bir çoğunluğun Kamerun’u desteklediği dikkati çekmektedir. Suudi Arabistan’ı işaretleyenler 20 kişidir. Kamerun ikinci araştırmada da 75 kişilik bir çoğunluk tarafından desteklenmektedir. Suudi Arabistanı destekleyenler de 25 kişidir. 1 kişi bu şıkta tercih kullanmamıştır.

Almanya mı galip gelsin, Kamerun mu? sorusunda ilk araştırmada 68 kişi Kamerunu, 32 kişi ise Almanyayı desteklemiştir. İkinci araştırmada da benzer bir oran söz konusudur. Kamerun 61, Almanya ise 38 kişi tarafından desteklenmiştir. Bu soruda da cevap vermeyen kişi sayısı 1’dir.

Portekiz mi galip gelsin, İngiltere mi? sorusunda ilk araştırmada Portekiz 78 kişi, İngiltere ise 22 kişi tarafından işaretlenmişti. İkinci araştırmada da aynı sonuç çıkmaktadır.

Portekiz mi galip gelsin, Fransa mı? sorusunu ilk araştırmada verilen cevaplar ciddi oranlarda Portekiz lehineydi. Bu sayı 82 kişi Portekiz, 18 kişi de Fransa şeklinde görülmekteydi. İkinci araştırmada ise Portekiz 68, Fransa ise 31 kişi tarafından desteklenmiştir.

Arjantin mi galip gelsin, İngiltere mi? sorusuna ilk araştırmada 86 kişi Arjantin derken, sadece 14 kişi İngiltere'yi desteklemişti. İkinci araştırmada ise Arjantin 76, İngiltere ise 23 kişi tarafından tercih edilmiştir.

Arjantin mi galip gelsin, İsveç mi? sorusunda ilk araştırmada Arjantin'in galip gelmesini isteyenler 63 kişi, İsveç'in galip gelmesini isteyenler ise 37 kişiydi. Arjantin ikinci araştırmada 72, İsveç ise 27 kişi tarafından işaretlenmiştir.

İtalya mı galip gelsin, Hırvatistan mı? sorusuna verilen cevaplara göre ilk araştırmada İtalya'yı tercih edenler 54, Hırvatistan'ı tercih edenler 46 kişi şeklindeydi. İkinci araştırmada ise İtalya 60, Hırvatistan 39 kişi tarafından tercih edilmiştir.

İtalya mı galip gelsin, Meksika mı? sorusunda ise ilk araştırmada Meksika'nın galibiyetini tercih eden kişi sayısı 65, İtalya'nın galibiyetini isteyen kişi sayısı 35'ti. İkinci araştırmada ise İtalya 50 kişi, Meksika da 49 kişi tarafından tercih edilmiştir.

Japonya mı galip gelsin, Belçika mı? sorusuna verilen cevaplarda ilk araştırmada 59 kişi Japonya'nın galibiyetini, 40 kişi Belçika'nın galibiyetini istemekteydi. İkinci araştırmada ise bu sayı Japonya 67, Belçika 33 şeklindedir.

Japonya mı galip gelsin, Rusya mı? sorusunda ilk araştırmada Japonya 59, Rusya ise 40 kişi tarafından desteklenmişti. İkinci araştırmada ise Japonya 64, Rusya 35 kişi tarafından desteklenmektedir.

Japonya mı galip gelsin, Tunus mu? sorusunda ilk araştırmada Japonya 51 kişi, Tunus ise 48 kişi tarafından desteklenmişti. İkinci araştırmada bu sayılar Japonya 57, Tunus 41 kişi şeklindedir.

Amerika Birleşik Devletleri mi galip gelsin, İtalya mı? sorusunda ilk araştırmada Amerika Birleşik Devletleri 22, İtalya 78 kişi tarafından desteklenmiştir. İkinci araştırmada bu sayı İtalya lehine daha da artmış görünmektedir. Buna göre, ikinci araştırmada A.B.D 11 kişi, İtalya 89 kişi tarafından işaretlenmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri mi galip gelsin, Almanya mı? sorusuna ilk araştırmada verilen cevaplarda Amerika Birleşik Devletleri'nin galip gelmesini isteyenler 27, Almanya'nın galip gelmesini isteyenler 72 kişiydi. Bu soruya da bir kişi cevap vermemiştir. İkinci araştırmada bu sayı A.B.D 19, Almanya 79 şeklindedir. İkinci araştırmada cevapsız şık 2'dir.

Amerika Birleşik Devletleri mi galip gelsin, Rusya mı? sorusunda ilk araştırmada 75 kişi Rusya'yı, 25 kişi de Amerika Birleşik Devletleri'ni desteklemişti. İkinci araştırmada da A.B.D 21, Rusya 76 kişilik destek almıştır. Bu şıkkı işaretlemeyen kişi sayısı 3'tür

Amerika Birleşik Devletleri mi galip gelsin, Suudi Arabistan mı? Sorusuna verilen cevaplar ilk araştırmada Amerika Birleşik Devletleri 37, Suudi Arabistan 61 şeklindeydi. İkinci araştırmada da Amerika Birleşik Devletleri 36, Suudi Arabistan 63 kişilik destek almıştır. İlk araştırmada cevapsız şık 2, ikincide ise 1'dir

Amerika Birleşik Devletleri mi galip gelsin, Çin mi? sorusunda ilk araştırmada Amerika Birleşik Devletleri 21, Çin ise 78 kişiden destek almıştır. İkinci araştırmada da Amerika Birleşik Devletlerinin desteği 15, Çin'in ise 83'tür. 2 kişi bu şıkkı işaretlememiştir.

Amerika Birleşik Devletleri mi galip gelsin, Güney Afrika mı? sorusuna verilen cevaplara göre ilk araştırmada Amerika Birleşik Devletleri 17, Güney Afrika ise 83 kişi tarafından desteklenmişti. İkinci araştırmada da benzer bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Buna göre Amerika Birleşik Devletleri 14, Güney Afrika 84 kişi tarafından desteklenmektedir. Bu şıkta da tercih kullanmayan kişi sayısı 2'dir.

Rusya mı galip gelsin, Çin mi? sorusunun cevapları ilk araştırmada Rusya 46, Çin 53 şeklindeydi. İkinci araştırmada da Rusya 37, Çin 61 kişilik destek almış görünmektedir. 2 kişi bu şıkkı işaretlememiştir.

Meksika mı galip gelsin, Suudi Arabistan mı? sorusunda ilk araştırmada Meksika'yı destekleyenlerin sayısı 74 iken, Suudi Arabistan'ı destekleyenlerin sayısı 25'ti. İkinci araştırmada bu durum Meksika 77, Suudi Arabistan 19 şeklindedir. İşaretlenmeyen şık sayısı 4'tür.

Uruguay mı galip gelsin, Suudi Arabistan mı? sorusuna verilen cevaplar ilk araştırmada Uruguay 75, Suudi Arabistan 24 şeklindeydi. İkinci araştırmada da Uruguay 71, Suudi Arabistan 25 kişinin desteğini almıştır. Hiçbir şıkkı işaretlemeyenlerin sayısı 4 kişidir

Tunus mu galip gelsin, Suudi Arabistan mı? sorusuna verilen cevaplara göre Tunus 79 kişi tarafından desteklenirken, Suudi Arabistan'ın desteği sadece 20 kişiydi. İkinci araştırmada ise Tunus 79, Suudi Arabistan 17 kişi tarafından tercih edilmiştir. Hiçbir şıkkı işaretlemeyenlerin sayısı bu defada 4 kişidir.

“2002 Dünya Kupasına katılabilmiş olsalardı aşağıdaki ülkelerin aralarında yapacakları muhtemel karşılaşmalarda hangi ülkenin takımının galip gelmesini istersiniz?” tarzındaki sorular dizisi Dünya Kupasına katılan ve katılmayan ülkelerin karmasından oluşmaktaydı. Bu sorular çerçevesinde Irak, İran, İsrail, Suriye, Azerbaycan ve Afganistan gibi ülkeler de ilave edilmişti.

Muhtemel karşılaşmalarda Amerika Birleşik Devletleri mi galip gelsin, yoksa Irak mı? sorusuna ilk araştırmada Irak 64, Amerika Birleşik Devletleri 36 kişi tarafından tercih edilmişti, İkinci araştırmada ise Irak'ın 83, Amerika Birleşik Devletleri'nin ise 17 kişi tarafından desteklendiğini görüyoruz.

Muhtemel karşılaşmalarda Amerika Birleşik Devletleri mi galip gelsin, yoksa İsrail mi? sorusunda ilk araştırmada Amerika Birleşik Devletleri 66, İsrail 29 kişinin desteğini almıştı. İkinci araştırmada ise bu rakamlar Amerika Birleşik Devletleri 41, İsrail 51 kişi şeklindedir. Bu şıkkı işaretlemeyen kişi sayısı da 8'dir.

Muhtemel karşılaşmalarda Amerika Birleşik Devletleri mi galip gelsin, yoksa İran mı? Sorusunda ilk araştırmada İran 50, Amerika Birleşik Devletleri 47 kişi tarafından desteklenirken, ikinci araştırmada İran 76, Amerika Birleşik Devletleri 23 kişi tarafından desteklenmiştir. İlk araştırmada bu şıkkı 3 kişi, ikinci araştırmada ise 1 kişi işaretlememiştir.

Muhtemel karşılaşmalarda İsrail mi galip gelsin, yoksa Irak mı? sorusunda ilk araştırmada İsrail 72, Irak 27 kişi tarafından desteklenirken, ikinci araştırmada İsrail 29, Irak 70 kişiyi desteğini almıştır. Bu şıkkı da 1 kişi işaretlememiştir.

Muhtemel karşılaşmalarda İsrail mi galip gelsin, yoksa İran mı? sorusunda ilk araştırmada İsrail 29, İran 69 kişi tarafından tercih edilmişti.

İkinci araştırmada İsrail 35, İran 64 kişinin desteğini almıştır. Yine bu şıkta da 1 kişi tercihte bulunmamıştır.

Muhtemel karşılaşmalarda İsrail mi galip gelsin, yoksa Suriye mi? sorusuna ilk araştırmada verilen cevaplarda İsrail 27, Suriye 73 kişilik destek alırken, ikinci araştırmada bu durum İsrail 29, Suriye 70'dir. Bu şıkkı işaretlemeyen kişi sayısı yine 1'dir.

Muhtemel karşılaşmalarda İsrail mi galip gelsin, yoksa Güney Afrika mı? sorusunda ilk araştırmada İsrail 11, Güney Afrika 87 kişi tarafından desteklenirken, ikinci araştırmada İsrail 17, Güney Afrika 83 olmuştur.

Muhtemel karşılaşmalarda İran mı galip gelsin, yoksa Irak mı? sorusuna ilk araştırmada İran 38, Irak için 61 tercih sözkonusuyken, ikinci araştırmada İran 56, Irak 42'dir. İşaretlenmemiş olan şık sayısı da ilk araştırma için 1, ikinci araştırma için ise 2'dir.

Muhtemel karşılaşmalarda İran mı galip gelsin, yoksa Suriye mi? sorusuna ilk araştırmada İran 40, Suriye 58 cevabı gelirken, ikinci araştırmada İran 38, Suriye 60 olmuştur. Her iki araştırmada da tercih kullanmayan kişi sayısı da 2'dir.

Muhtemel karşılaşmalarda İran mı galip gelsin, yoksa Azerbaycan mı? sorusunda ilk araştırmada İran 8, Azerbayca 91 kişi tarafından desteklenirken, ikinci araştırmada İran 17, Azerbaycan 83 kişi olmuştur.

Muhtemel karşılaşmalarda Afganistan mı galip gelsin, yoksa Azerbaycan mı? sorusunda ilk araştırmada Afganistan 25, Azerbaycan 75'ti. İkinci araştırmada Afganistan 27 olurken, Azerbaycan 71'e inmiştir. İşaretlenmeyen soru sayısı da 2'dir.

Muhtemel karşılaşmalarda Afganistan mı galip gelsin, yoksa İran mı? sorusuna ilk araştırmada verilen cevaplara göre, Afganistan'ın 61 kişi,

İran'ın 38 kişi tarafından desteklendiği görülmekteydi. İkinci araştırmada da Afganistan 58, İran 40 kişinin desteğini almaktadır. İlk araştırmada 1, ikinci araştırmada da 2 kişi tercihte bulunmamıştır.

Muhtemel karşılaşmalarda Afganistan mı galip gelsin, yoksa Irak mı? sorusunun ilk araştırmadaki cevap sayısı Afganistan 58, Irak 41'di. İkinci araştırmada ise Afganistan 63, Irak 36 şeklindedir. Yine her iki araştırmada da 1 kişi herhangi bir şıkkı işaretlememiştir.

Muhtemel karşılaşmalarda Afganistan mı galip gelsin, yoksa Suudi Arabistan mı? sorusuna verilen cevaplar ilk araştırmada Afganistan 65, Suudi Arabistan 35'ti. İkinci araştırmada da bu sayı Afganistan için 60, Suudi Arabistan için 39 şeklindedir. Bu şıkkı işaretlemeyen kişi sayısı 1'dir.

Sonuç ve Değerlendirme

Uruguay- Danimarka, Almanya- Suudi Arabistan, Kamerun- Suudi Arabistan, Portekiz- İngiltere, Portekiz- Fransa, Arjantin- İngiltere, Arjantin- İsveç, İtalya- Hırvatistan, Japonya- Belçika, Japonya- Rusya, Japonya- Tunus, Amerika Birleşik Devletleri- Suudi Arabistan, Meksika- Suudi Arabistan, Uruguay- Suudi Arabistan ve Tunus- Suudi Arabistan karşılaşmalarında her iki araştırmada da ilk sıradaki devletler desteklenmiştir.

Fransa- Senegal, Almanya- Kamerun, Amerika Birleşik Devletleri- İtalya, Amerika Birleşik Devletleri- Almanya, Amerika Birleşik Devletleri- Rusya, Amerika Birleşik Devletleri- Suudi Arabistan, Amerika Birleşik Devletleri- Çin ve Amerika Birleşik Devletleri- Güney Afrika müsabakalarında her iki araştırmada da ikinci sırada yer alan devletler tercih edilmiştir.

İtalya- Meksika karşılaşmasında ilk araştırmada Meksika desteklenirken, ikinci araştırmada İtalya Meksikadan sadece 1 sayı farkla da olsa daha fazla destek almış görünmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri- İsrail, Amerika Birleşik Devletleri- İran, Afganistan- İran, Afganistan- Irak, Afganistan- Suudi Arabistan'dan ilk sırada olanlar her iki araştırmada da tercih edilen tarafı oluşturmaktadır. Bunun aksine Amerika Birleşik Devletleri- İran, İsrail- Irak, İsrail- İran, İsrail- Suriye, İran- Azerbaycan arasındaki muhtemel karşılaşmalarda ise ikinci sırada olan ülkelerin daha çok desteklendiği görülmektedir.

İran ve Irak arasındaki muhtemel karşılaşmalarda ise ilk araştırmada Irak 61 kişi tarafından desteklenirken, ikinci araştırmada İran'ın 56 kişi ile daha fazla tercih edildiği dikkati çekmektedir.

İlk araştırmada Amerika Birleşik Devletlerinin müsabaka yaptığı ülkelerden sadece İsrail karşısında desteklenmekteydi. Ancak ikinci araştırmada İsrail'in Amerika Birleşik Devletleri'nden daha fazla tercih edilen ülke konumuna ulaşmış olduğu görülmektedir. Aynı zamanda iki ülke arasında tercihte bulunmayan kişi sayısı 8 ile diğer karşılaşmaların tümünden daha fazladır.

Amerika Birleşik Devletleri ilk araştırmada İtalya, Almanya, Rusya, Suudi Arabistan, Çin, Güney Afrika, Irak ve İran karşısında desteklenmeyen taraftı. İkinci araştırmada bu durum daha da perçinlenmekte ve diğer ülkelere olan destek artmaktadır. İlk araştırmada Amerika Birleşik Devletlerinin tercih ortalaması 33.1 iken ikinci araştırmada bu destek 22.2'ye düşmüştür.

İsrail ilk araştırmada hiçbir ülke karşısındaki müsabakalarında tercih edilmeyen yegâne ülke durumundaydı. İkinci araştırmada Amerika Birleşik Devletlerine karşı aldığı desteğin haricinde yine bu durumu devam ettirmektedir. Ancak İsrail'in Irak, İran, Suriye ve Güney Afrika karşısında ilk araştırmadan daha fazla desteğe ulaştığı görülmektedir. İsrail'in ilk araştırmada 24.6 olan tercih ortalaması ikinci araştırmada 32.2'ye yükselmiştir. Bu durumda en büyük

pay Amerika Birleşik Devletleri karşısındaki ilk araştırmadaki 29'luk desteğin yerini 51'lik desteğin almış bulunmasıdır.

İlk araştırmada 32.4'lük bir desteğe sahip olan Suudi Arabistan da ikinci araştırmanın sonunda tercihi daha da azalan ülke konumuna geldiği dikkati çekmektedir. İkinci araştırmadaki desteği 32.14'e düşen Suudi Arabistan'ın çok daha fazla azalmasını engelleyen Kamerun, Amerika Birleşik Devletleri ve Uruguay karşısındaki kısmi artışlardır.

İran da ilk araştırmaya göre tercih ortalaması yükselen ülkeler arasındadır. İran'ın 47 olan tercih ortalaması 54.5'ya yükselmiştir. İran iki araştırma arasında en fazla tercihe Amerika Birleşik Devletlerine karşı 50'den 76'ya çıkararak gerçekleştirmiştir.

Irak da her iki araştırma sırasında tercih ortalaması yükselen tarafı oluşturmaktadır. İlk araştırmada 35.5'lik bir tercih ortalamasına sahip bulunan Irak, ikinci araştırmada 57.75'ye ulaşmıştır. Yine tercih ortalamalarını İngiltere 18'den 24.5'e, Japonya 56.3'den 62.6'ya, Almanya ise 45'den 48'e taşınan ülkelerdir.

Azerbaycan yüksek tercih ortalamasına rağmen ikinci araştırma sonuçları ile tercih ortalaması azalan ülkeler arasında gelmektedir. İkinci araştırmada Azerbaycan'a olan destek 83'ten 77'ye düşmüştür. Azerbaycan İran ve Afganistan'a karşı sürdürdüğü ikinci karşılaşmalarda daha az destek almıştır. Afganistan 52.25'ten 52'ye, Suriye 65.6'dan 65'e inmiştir.

Her iki araştırmanın sonuçları dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesinin aynı bölümlerinde okuyan öğrencilerin dünya politikasında etkili olan, sanayileşmiş, büyük devletlere karşı, orta seviyede gelişmiş veya sanayileşmemiş yahut az gelişmiş devletlere daha çok destek verme eğilimlerinin devam etmekte ve mazlum, mağdur ülkelere daha fazla destek vermede oldukları görülmektedir.

Kaynakça

- Arkonaç, S. A. (2001). *Sosyal Psikoloji*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Clifford, T. M. (1984). *Psikolojiye Giriş Ders Kitabı*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayını.
- Çakır, A. (2002). *Millî Takım ve Dünya Kupası*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Enç, M. (1968). *Ruh Bilimleri Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Hoog, A. M., Vaughan, G. M. (2006). *Sosyal Psikoloji* (İ. Yıldız, A. Gelmez, Çev.). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Hortaçsu, N. (1998). *Grup İçi ve Gruplar Arası Süreçler*. İmge Kitabevi.
- Kâğıtçıbaşı, Ç. (1983). *İnsan ve İnsanlar* (5. bs.). Beta Basım/ Yayım Dağıtım.
- Kâğıtçıbaşı, Ç. (1999). *Yeni İnsan ve İnsanlar* (10. bs.). Evrim Yayınevi.
- Krech, D., Crutchfield, R. S. (1980). *Sosyal Psikoloji – Teori ve Problemler* (3. bs.). (E. Güngör, Çev.). Ötüken Yayınları.
- Michener, HS. A., Delamater, D J. (1986). *Social Psychology* (4. bs.). USA: Wadsworth Thomson Learning.
- Sağlam, S. (2005). Üniversite Öğrencilerinin 2002 Dünya Kupasına Katılan Ülkelere Yönelik Tutum ve Önyargıları. *Sosyoloji Konferansları, Otuzbirinci Kitap - Prof. Dr. Orhan Türkdoğan'a Armağan içinde* (ss. 99-123). İstanbul: İ.Ü.İ.F Metodoloji ve Sosyoloji Araştırmaları Merkezi Yayını.
- Sakallı, N. (2001). *Sosyal Etkiler – Kim Kimi Nasıl Etkiler*. İmge Kitabevi.
- Silah, M. (2005). *Sosyal Psikoloji- Davranış Bilimi* (2. bs.). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Şerif, M., Şerif, C. (1996). *Sosyal Psikolojiye Giriş I – II*. Sosyal Yayınları.

Tedeschi, J. T., Lindskold, S., Rosenfeld, P. (1982). *Introduction To Social Psychology*. USA: West Publishing Company.

Tolan, B., İsen, G. ve Batmaz, V. (1991). *Sosyal Psikoloji*. Adım Yayıncılık.
cup2002.cjb.net/geocities.com/eleme 2002.